

YENİ BÜYÜME HİKÂYESİMİZİ TÜM DÜNYAYA GÖSTEREBİLMELİYİZ

İçeride ve dışarıda ülkemize karşı oluşturulmak istenen olumsuz algıları değiştirip, yatırımcıların güvenini yeniden artırmak ve zenginleşme hamlesine devam etmek için 2017'den itibaren reform sürecini canlandırmalı, yeni büyüme hikâyemizi tüm dünyaya gösterebilmeliyiz.

1 970'lerin başından bugüne Türkiye'nin kişi başına milli geliri Amerikan kişi başına milli gelirinin yüzde 20'si civarında geziyor. Mısır da bizim gibi hep aynı yerde. Kişi başına milli geliri Amerikan milli gelirinin yüzde 5'i civarında salınıyor. 1970'lerde İran'ın kişi başına milli geliri Amerikan kişi başına milli gelirinin yüzde 30'u civarındaydı. Sonra İran hızla irtifa kaybetti. İran'ın kişi başına milli geliri o zamandan beri Amerikan kişi başına milli gelirinin yüzde 10'u civarında dalgalanıyor. Eskiden Türkiye'nin iki katı civarındayken kişi başına milli gelirleri, şimdi Türkiye'nin yarısı oldular.

Daha önce bizden daha kötü durumda olan Polonya ve Kore ise farklı bir hikâye yazdı. Kore'nin kişi başına milli geliri 1970'lerin başında Amerikan kişi başına milli gelirinin yüzde 10'u kadarken şimdi yüzde 50'sine ulaştı. Demek ki Kore daha doğru bir şeyler yaptı. Biz yapamadık. Polonya'nın kişi başına milli geliri ise 1990'da Amerikan kişi başına milli gelirinin yüzde 15'i kadarken bugün yüzde 25'ine ulaştı. Ortada gözle görünür bir ilerleme var. Her iki ülkenin performansının Türkiye'den daha iyi olduğu açık.

Türkiye, 2023 hedeflerine ulaşabilirdi ama olmadı. O hedefin amacı Türkiye'nin Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yılında üst orta gelirli bir ülkeden yüksek gelirli bir ülkeye dönüşmesiydi. Ama aynı mesafedeyiz gibi duruyor.

Elbette bir ülkenin yüksek gelire ulaşmasının mümkün olması bunun mutlaka gerçekleşeceği anlamına gelmiyor. Buna en iyi örnek Arjantin. 1998'de kişi başına milli geliri 8 bin dolar civarında. Ama sonra 2000'lerin başında kişi başına milli geliri 3 binli rakamlara doğru geriledi. Neden böyle olduğuna baktığımızda popülizm ile günü kurtarmayı ve alınan yanlış kararları görüyoruz.

Peki yapabilenler bu işi nasıl yapıyor? Birincisi ülkenin güvenli bir ülke olması ve siyasi istikrarın güvence altında olması gerekiyor. Yarın sabah ne olacağı belli olmayan ülkelere değil yatırım kalifiye çalışan bile getirmek mümkün

M. Rifat HİSARCIKLIÖĞLU

TOBB Başkanı

Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği

(Eurochambres) Başkan Yardımcısı

İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi

baskanlik@tobb.org.tr

olmuyor. Böyle yerlere yatırım iştahı azalıyor. Güvenlik tehditlerinin ortadan kaldırılması ise istikrarı güçlendiriyor ve güveni artırıyor.

İkincisi ülkenin makro iktisadi istikrarı önem taşıyor. Döviz kurunun istikrarı, memleketin enflasyon diye bir istikrarsızlık unsurunun olmaması, bankacılık sisteminin sağlığı bu çerçevede büyük önem taşıyor.

Türkiye'nin 2002'den itibaren neden iktisadi olarak sıçrama yaşadığının cevabı bu iki maddede. Hem makro iktisadi istikrar, hem de siyasi istikrar, 1996'da kararlaştırılan Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği anlaşmasını işler hale getirdi. Türkiye orta teknolojlili bir sanayi ülkesine bu sayede dönüştü. Kişi başına milli gelir 3 binden 10 binlere böyle yükseldi.

Üçüncü maddeye geçerse, ülkenin kaliteli bir altyapıya sahip olması gerekiyor. Kaliteli altyapı verimliliği artırıyor, iş yapmayı kolaylaştırıyor ve yabancı yatırımların da önünü açıyor. Altyapı yatırımlarının ülkenin diğer ülkelerle olan bağlantısını artırması da iş yapmayı kolaylaştırıyor.

Dördüncüsü, eğitim ve sağlık gibi beşeri sermaye yatırımları önemli. Bu tür yatırımların önce nüfusun ortalama okula gitme yılını artırması sonra da o okulda alınan eğitimin kalitesine odaklanması gerekiyor. Aynı şey sağlık hizmetlerine erişim kolaylığı ve sağlık hizmetlerinin kalitesi konusunda da geçerli. Kore'nin ortalama eğitim süresinde 1980'den itibaren Türkiye'ye attığı farkın önemi de burada gizli.

Beşincisi ülkenin dışı açıklığının korunması gerekiyor. Ülkenin hem ticarete hem de yatırımlara açık olması lazım, orta gelirden yüksek gelire doğru giderken. Dışa açıklık sonuçta köprü gibi, köprü'nün her iki taraflı işlemek için her zaman açık olması orta vadede faydalı oluyor. Ülke küresel sistemin ayrılmaz bir parçası olunca gelişiyor.

Altıncısı iyi yönetişimin, açık karar alma süreçlerinin güvence altına alınmış olması lazım. Ülkenin "Her an her şeyin olabileceği bir ülke" etiketini taşımayacak tedbirleri almış olması lazım. Özetle kurumlar olacak, kurallar olacak ve bunların nasıl değişeceği de kurallara bağlı olacak.

Yedincisi kapsayıcılığın garanti altına alınmış olması. Büyümenin nimetlerinden daha geniş kesimlerin yararlanması, orta sınıfın gide-rek büyümesinin sağlanması. Türkiye bunu başaran ülkelerden biri. Türkiye'nin büyüme süreci son derece kapsayıcıydı yakın geçmişte. Kapsayıcılık sonuçta bir bakıma istikrarın güvencesi.

Sonuncuysa ülkenin yarını ve nereye gideceği konusunda ortak bir ulusal vizyonun benimsenmiş olması. Bir nevi iktisadi gelişme için bir liderlik gereğini ortaya koyuyor. Toplumun bir hedef etrafında birleştirme kabiliyetine sahip bir liderlik kalkınma için kritik önem taşıyor. İşte tüm bunlar arasında fark yaratan en önemli faktör bu ortak vizyon meselesidir.

Kore'nin tek bir hedefe kilitlenmesini sağlayan, o liderlik olmuştur. Yine Polonya'nın Avrupa Birliği hedefi etrafında birleşme konusunda sergilediği siyasi kararlılık dönüşümün kapılarını açmıştır. Her iki ülkede de ekonomik dönüşümden önce siyasi bir karar vardı.

Türkiye'de ise biz 2000'li yılların başında Avrupa Birliği hedefi etrafında sağladığımız ortak değişim vizyonunu zamanla kaybettik. Sonradan gündeme gelen 2023 hedeflerininse Avrupa Birliği ile bağlantısı açık bir biçimde kurulamadı ve reform adımlarını bir odak etrafında toplayamadı. Siyaset ve toplum 2023 hedeflerini Türkiye'nin ortak vizyonu haline getiremedi. Bu yüzden de unutulmaya yüz tuttu.

Ortak bir vizyon etrafında toplumu birleştirebilen siyaset, üst orta gelir düzeyinden yüksek gelir düzeyine geçişi kolaylaştırıyor. Siyasetin toplumu ortak bir vizyon etrafında kilitleyemediği ülkelerde patinaj yapıyorlar. Büyüdük diye sevinirken sonra bir dönüp arkamıza bakıyoruz ve ancak bir arpa boyu yol aldığımızı görüyoruz.

Türkiye önce Özal reformlarıyla sonra gümrük birliği süreciyle ve nihayetinde 2001 krizi sonrasındaki reformlarla küresel ekonomiye eklenmiş, küresel üretim zincirleri içine girmişti. Bu sayede hızla büyümüş ve zenginleşmişti. Şimdi içeride ve dışarıda ülkemize karşı oluşturulmak istenen olumsuz algıları değiştirip yatırımcıların güvenini yeniden artırmak ve zenginleşme hamlesine devam etmek için 2017'den itibaren reform sürecini canlandırmalı, yeni büyüme hikâyemizi tüm dünyaya gösterebilmeliyiz.